

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Seweryn

Nazwisko: Oryl

Miejsce urodzenia: Raczyny pow. Mława

Data urodzenia: 10-02-1921

Imię ojca: Jan

Imię matki: Józefa

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" (ur. w lutym 1921) od roku 1946 był zakonspirowanym współpracownikiem, a od maja 1947 do lutego 1949 żołnierzem antykomunistycznego Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) na terenie powiatów Mława, Rypin, Sierpc i Płońsk. Walczył z komunistycznymi władzami w terenowej konspiracyjnej siatce zbrojnego oddziału NZW pod dowództwem por. Franciszka Majewskiego pseud. „Słony”, „Mściciel”, a następnie (od połowy sierpnia 1948) w szeregach oddziału pod dowództwem sierż. Wiktora Stryjewskiego pseud. "Cacko". Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" i "Sędzion" figuruje w aktach i zapisach ewidencyjnych oraz w kartotekach WUBP i MBP / MSW w Warszawie, WUBP w Bydgoszczy, PUBP Rypin, PUBP Mława i PUBP Działdowo z lat 1948-1950. Zapisano w nich między innymi, że Seweryn Oryl to "w okresie od 9 V 1947 r. do 11 II 1949 członek bandy terrorystyczno-rabunkowej >Mściciela< w org. NZW", który "brał udział w wielu napadach z bronią w rękę na funkcjonariuszy MO i UB", "na działaczy demokratycznych i członków partii" [tj. na działaczy komunistycznych i członków komunistycznej PPR] oraz "na obiekty spółdzielcze i państwowe". Zanotowano, że Seweryn Oryl został "ujęty w wyniku pościgu za bandą dn. 11.2.1949 r." (tj. w obławie po kilkugodzinnej zbrojnej walce grupy operacyjnej UB i oddziałów KBW z 10-osobowym oddziałem partyzantów NZW pod dowództwem sierż. Jana Malinowskiego pseud. "Stryj" - pod wsią Sinogóra pow. Mława). Zapisano, że Seweryn Oryl „wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 29.09.1949 r. został skazany na karę śmierci” i przepadek całego mienia na rzecz państwa. W kartotece osób skazanych zanotowano, że „wyrok wykonano dnia 29 marca 1950” (w więzieniu przy ul. Rakowieckiej).

Wpis na podstawie zapisów ewidencyjno-kartotecznych.

Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" figuruje wraz z kilkuset innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w wielotomowych aktach KW MO w Warszawie zatytułowanych "Charakterystyka nr 63, dot. nielegalnej org. i band XXIII Okręgu NZW pod dowództwem Stefana Bronarskiego pseud. >Roman<". Te materiały, w tym między innymi kwestionariusze osobowe żołnierzy i współpracowników NZW, zostały opracowane w roku 1979 (na bazie materiałów UB z lat 1940-ch i 1950-ch) przez Wydział "C" Komendy Stołecznej MO w Warszawie. W kwestionariuszu dot. Seweryna Oryla pseud. "Kanciaty" zapisano między innymi, iż ww. „od lipca 1946 r. do 12 lutego 1949 r. był kadrowym członkiem bandy NZW w grupie >Cacki< [tj. w oddziale NZW pod dowództwem sierż. Wiktora Stryjewskiego pseud. >Cacko<], brał udział w szeregu napadach na funkcjonariuszy MO i UB oraz na działaczy lewicowych". Zanotowano także, że Seweryn Oryl wyrokiem "Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z dnia 29.09.1949 r. został skazany na karę śmierci (...) wyrok wykonany".

IPN BU 0180/79 t. 2 (Charakterystyka nr 63).

Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" figuruje wraz ze stu kilkunastoma innymi żołnierzami i współpracownikami Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK) oraz Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach KW MO w Bydgoszczy i KW MO Włocławek zatytułowanych "Charakterystyka nielegalnej organizacji >Grupa bojowa „Mściciela”< 1945-1949". Te akta i materiały, w tym m.in. kwestionariusze osobowe żołnierzy i współpracowników ROAK i NZW oraz "karty [ich] czynów", zostały opracowane w latach 1972-1989 (na bazie dawnych materiałów UB z lat 1940-ch i 1950-ch) przez Wydział "C" Komendy Wojewódzkiej MO w Bydgoszczy. W kwestionariuszu osobowym dot. Seweryna Oryla zapisano między innymi, iż ww. to "członek i łącznik grupy bojowej >Mściciela<", który „W dniu 11 lutego 1949 r. został zatrzymany w czasie zbrojnej akcji". Zanotowano, że przy ujętym (po zbrojnej walce) Sewerynie Orylu "skonfiskowano PPszę, pistolet >TT< i 1 granat zaczepny".

IPN By 011/4 (nr 4/0), IPN By 09/8 t. 1 (nr 8/0).

Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" figuruje wraz z sześcioma innymi ujętymi przez UB i oskarżonymi żołnierzami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (w tym m.in. ze Stanisławem Konczyńskim, Karolem Rakoczym, Waławem Michalskim i Zygrydem Kulińskim) w aktach śledczych UB z PUBP Mława i WUBP w Warszawie oraz w aktach sądowych opisanych jako "Akta w sprawie: Seweryn Oryl i inni skazani dn. 29.09.1949 r. z art. 86 § 2, art. 1 § 1, 2 i 3 dekretu z dn. 13-06-1946 r., art. 225 § 1 KK, art. 259 KK i art. 4 § 1 dekretu z dn. 13.06.1946 r.". Seweryn Oryl został skazany na karę śmierci i przepadek całego swego mienia na rzecz państwa za "przynależność do nielegalnej" NZW, za zorganizowanie zasadzki na dwudziestu kilku funkcjonariuszy MO, UB i ORMO koło miejscowości Okalewo w lipcu 1947 i za inne "napady zbrojne" i "posiadanie broni bez zezwolenia".

IPN BU 1001/941 t. 1-4 (Sr. 1534/49).

Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" figuruje wraz z kilkoma innymi ujętymi przez UB i oskarżonymi żołnierzami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego w aktach śledczych UB z PUBP Działdowo, PUBP Sierpc i WUBP w Warszawie nr SI/93/49 zatytułowanych "Akta śledcze p-ko Orylowi Sewerynowi i innym". Akta te zawierają między innymi protokoły przesłuchań kilkunastu osób "podejrzanych" i świadków, w tym cztery protokoły przesłuchań Seweryna Oryla z dnia 12 lutego i 21 lutego 1949, formalne postanowienia o wszczęciu śledztwa, korespondencje, notatki, meldunki i raporty kilku jednostek UB i MO, dokumenty dot. kilku "napadów", "zamachów" i innych zbrojnych akcji dokonanych przez partyzantów NZW, w tym przez Seweryna Oryla.

IPN BU 0207/2256 (7140/III).

Seweryn Oryl pseud. "Kanciaty" występuje wraz z kilkoma innymi żołnierzami i współpracownikami Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (w tym m.in. z Karolem Rakoczym i Janem Orylem) w aktach śledczych i prokuratorskich UB z PUBP Działdowo i WUBP w Olsztynie zatytułowanych "Dossier dot. Oryl Jan, imię ojca: Jan, ur. 17 IV 1916 r.". Akta te dot. głównie ww. brata Seweryna Oryla - Jana. Był on oskarżony o to, że w dn. 31.05.1947 r. "wszedł w porozumienie z członkami bandy podającej się za AK" (tj. z "Oryl Seweryn, Rakoczy Karol i inni"), z którymi następnie "wziął udział w dn. 2 VI 1947 r. w napadzie". Akta te zawierają m.in. opis ww. zbrojnego "napadu" grupy NZW z udziałem m.in. Seweryna Oryla.

IPN Bi 0090/505/D (505/3) mikrofilm.

Seweryn Oryl figuruje w tzw. aktach personalnych osadzonego. Akta te były prowadzone w okresie od sierpnia 1949 do marca 1950 w komunistycznym Więzieniu Karno-Śledczym Warszawa III i następnie (w ostatnich dniach marca 1950) w Więzieniu Warszawa I, tj. do dnia nazajutrz po wykonaniu wyroku śmierci na ww. żołnierzu antykomunistycznego podziemia (do dnia 30 marca 1950).

IPN GK 919/2699 (767/50).